

HOFJESKRANT

NIEUWSBRIEF VAN DE STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

nummer 37, voorjaar 2016

Gezicht op het Papaverhof te Den Haag, gastheer van de Najaarsbijeenkomst 2015.

VERDER IN DIT NUMMER:

- Mededelingen van het bestuur
- Van de voorzitter
- In Memoriam Pim Verwers en Rike Ruiten
- Najaarsbijeenkomst 2015
- Huismeestersdag 2015
- Nieuw lid: Behouden Huys
- Nieuw lid: Stichting Diogenes Leiden
- Nieuw lid: Hofje van Almonde
- Hofjesnieuws

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

LANDELIJK HOFJESBERAAD

De Stichting Landelijk Hofjesberaad is bedacht op 8 april 1997 en daadwerkelijk opgericht op 4 juni 1997.

BESTUURSSAMENSTELLING:

Mr H. van Eesteren, voorzitter (070-350 63 48)
Ing J. H. Willemink, penningmeester (023-528 84 36)
Mr E.W. Oosterbaan, secretaris (0224-215 185)
Mw E.C.M. Elzenga-Duynstee, lid (070-4068513)
Mw mr J.B. Baars-Goettsch, lid (035-8877 793)

HOFJESKRANT

De Hofjeskrant is voor geïnteresseerden op aanvraag beschikbaar. Bestuursleden van de aangesloten hofjes krijgen de krant automatisch op hun huisadres. Op de website van het LHB is de Hofjeskrant ook te downloaden en/of te lezen.

SECRETARIAAT

Stichting Landelijk Hofjesberaad
Vooruitgangstraat 167, 2032 RK Haarlem
Het secretariaat is tijdens kantooruren te bereiken op 023 - 5400644, info@hofjesberaad.nl
Contactpersoon: Joke Slootheer
www.hofjesberaad.nl

AANMELDING NIEUWE LEDEN

Voor meer informatie over het Landelijk Hofjesberaad en/of de mogelijkheden voor aansluiting bij het beraad kunt u zich richten tot Joke Slootheer (secretariaat). Natuurlijk zijn wij ook zeer geïnteresseerd in uw reactie op de Hofjeskrant. Belt of mailt u gerust, ook als u een actieve bijdrage wilt leveren aan het werk van de stichting.

ADVERTENTIEPRIJZEN

De advertentietarieven voor de Hofjeskrant zijn sinds 10.02.2004 niet veranderd. Zij bedragen:

1/6 pagina	€ 150,-	1/2 pagina	€ 500,-
hele pagina	€ 750,-	hele achterpagina	€1.000,-

LANDELIJK HOFJESBERAAD

COLOFON

Uitgave van het Landelijk Hofjesberaad.
Verschijnt tweemaal per jaar: voorjaar en najaar
ISSN: 1872-5619

Redactie: Henk Looijesteijn
Vormgeving: Tekst in Vorm, Joke Slootheer
Druk: Paswerk Grafisch, Cruquius

VOORJAARSBIJENKOMST IN HAARLEM

Zaterdag 9 april 2016

De Voorjaarsbijeenkomst zal dit jaar plaatsvinden in Haarlem, waar het LHB dit keer te gast is bij het jarige Luthers Hofje, dat zijn vierde eeuwfeest viert. De bijeenkomst zelf zal zijn in de aanpalende Lutherse kerk. Uiteraard zal even worden stil gestaan bij dit jubileum.

Na de daarop volgende huishoudelijke vergadering zal Willemijn Wilms Floet een lezing geven over haar recent verschenen boek over het hofje als bouwsteen van de Nederlandse stad en zal het eerste exemplaar van deel drie van de Hofjesreeks worden aangeboden. Elders in deze krant kunt u meer lezen over deze nieuwe boeken.

's Middags zal er langs een aantal Haarlemse hofjes naar het Noordhollands Archief worden gewandeld, waar ook de borrel zal worden gehouden. Het exacte programma is de leden inmiddels via email toegezonden.

Gezicht op de huisjes en de buitenpreekstoel van het Luthers Hofje.

REDACTIEWISSELING

Met ingang van Hofjeskrant 37 wordt de redactie niet meer gevoerd door Maarten Poldermans en Pim Verwers, die op 1 januari 2016 als bestuurslid zijn afgetreden. Bij hun afscheid tijdens de Najaarsbijeenkomst kregen zowel Maarten als Pim een speciale, ingelijste editie van de Hofjeskrant. Samen zijn ze de drijvende kracht achter de krant geweest en hebben ze 26 edities verzorgd. Daarbij heeft de krant zich ontwikkeld tot een professioneel, in kleur gedrukt blad met diverse informatie over de hofjes.

In het vervolg zal de Hofjeskrant in opdracht van het bestuur worden geredigeerd door Henk Looijesteijn. Heeft u nieuwtjes of suggesties voor de krant, dan kunt u hem benaderen of e-mailen naar info@hofjesberaad.nl.

VAN DE VOORZITTER

In januari bereikte ons het droeve bericht dat ons voormalig bestuurslid Pim Verwers op 20 januari is overleden. Een in memoriam voor dit zeer gewaardeerd mens en bestuurslid treft u elders in deze krant aan. Ook in januari is overleden Rike Ruiter, één van de oprichters van het Landelijk Hofjesberaad. Ook voor haar is een in memoriam geschreven.

De najaarsvergadering vond op zaterdag 14 november 2015 plaats in Den Haag. Wij waren te gast bij de Coöperatieve Woningbouwvereniging Tuinstad-wijk Daal en Berg, eigenaar van het Papaverhof. Ongeveer 70 vertegenwoordigers van hofjes zorgden voor een volle zaal. Voor een samenvatting van deze geslaagde dag verwijs ik naar het verslag elders in deze krant.

In december is de enquête van het Ministerie voor Wonen inzake de verhuurderheffing van start gegaan. Op grond van een steekproef zijn een aantal van onze deelnemers geënquêteerd. Het ministerie heeft toegezegd ons uit te nodigen voor een gesprek over de uitkomsten van de enquête. De evaluatie van de verhuurderhef-

ving zal in mei aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Wij zullen tegen die tijd weer de publiciteit opzoeken en politici benaderen.

Onze doelstelling om in 2015 de honderdste deelnemer te verwelkomen, is op de valreep gehaald. Half december meldde de Stichting d'Oultremont, beheerder van het Hofje van Almonde in Delft, zich aan. Tijdens de voorjaarsvergadering zal hier op feestelijke wijze bij worden stilgestaan.

Na meer dan een half jaar voorbereiding is in januari de geheel vernieuwde website online gegaan. Graag wil ik Joke Slootheer bedanken voor het vele werk wat zij heeft verzet en complimenteren met de fraaie vormgeving.

Het eerste exemplaar van het derde deel van de Hofjesreeks zal tijdens de Voorjaarsbijeenkomst in Haarlem worden aangeboden. De titel is *Bevorders van het goede, een kleine bestuursgeschiedenis van het Nederlandse hofje*. Het wordt weer een interessant, fraai geïllustreerd boek in het inmiddels bekende formaat. U kunt alvast exemplaren bestellen bij het secretariaat: als u dat ruim voor de Voorjaarsbijeenkomst doet, kunt u uw bestelling meteen meenemen.

De Voorjaarsbijeenkomst op zaterdag 9 april belooft weer een interessante en gezellige dag te worden. Ik hoop velen van u in de Lutherse kerk in Haarlem te mogen begroeten.

Huib van Eesteren

NIEUW BOEK OVER HOFJESARCHITECTUUR

Aan het eind van de 14de eeuw werd in Nederland het eerste hofje gebouwd. Het was het begin van een lange bouwkundige traditie: het hofje wordt in Nederland al meer dan zes eeuwen toegepast en heeft als woonvorm altijd zijn aantrekkingskracht behouden. Anno 2016 kent Nederland naar schatting nog steeds zo'n 150 'hofjes van liefdadigheid'.

Het zijn besloten woonomgevingen met kleine huisjes rondom één centrale binnentuin. Een gezamenlijke ingang vormt de soms verscholen verbinding met de stad.

Het hofje is op een of andere manier verankerd in het collectieve geheugen van Nederland - heel veel mensen 'kennen' deze bijzondere, stille groene oases als woonvorm. Toch zijn ze ook vaak verborgen schatten in de stad, waar men gemakkelijk aan voorbijloopt. Wat is het geheim van de architectuur van

het hofje, als bouwsteen van de stad? En hoe wordt er bij nieuwe hofjes ingespeeld op de traditie?

Willemijn Wilms Floet, bouwkundig ingenieur en onderzoeker en docent aan de TU Delft, wil met *Het hofje. Bouwsteen van de Hollandse stad, 1400-2000* de belangstelling voor het hofjeserfgoed te vergroten. Stap voor stap ontdekt zij de architectuur van de hofjes, hun opbouw en ligging in de stad en ontsluit ze de kennis die nodig is om dit bouwconcept ook in de toekomst met succes toe te passen. Het boek is rijk geïllustreerd met talloze prachtige analysetekeningen van Willemijn Wilms Floet en meer dan 150 foto's van Hollandse hofjes van Katja Effting.

Boekinformatie

Het hofje. Bouwsteen van de Hollandse stad, 1400-2000, Uitgeverij Vantilt, ISBN 978 94 6004 214 0, paperback, ca. 224 pagina's, rijk geïllustreerd in kleur
Introductieprijs tot 1 juli 2016: €24,95 (daarna €29,50)

IN MEMORIAM

PIM VERWERS

(30 december 1942 – 20 januari 2016)

Op 20 januari 2016 is op 73-jarige leeftijd overleden, dr Willem Johannes Hendrik Verwers, kortweg Pim, oud-bestuurslid van het LHB en oud-regent van De Armen de Poth te Amersfoort.

Pim groeide op in Den Haag en ging in Leiden studeren. Hij studeerde af in de Prehistorie bij prof. dr P.J.R. Modderman en in de Inheems-Romeinse archeologie bij prof. dr W.A. van Es (Vrije Universiteit, Amsterdam). Naast zijn loopbaan als archeoloog werkte hij bij professor Van Es ook aan zijn proefschrift *North Brabant in Roman and Early Medieval Times: Habitation History*, waar hij op 30 juni 1998 op promoveerde aan de Vrije Universiteit.

Pim heeft gewerkt bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, onder meer als provinciaal archeoloog van Noord-Brabant. Vanaf 1970 nam hij deel aan het onderzoek naar de reeds lang verdwenen handelsnederzetting Dorestad, de grootste opgraving ooit in Nederland uitgevoerd. Op 10 november 2015 heeft hij, reeds ernstig ziek, nog de feestelijke presentatie van de laatste publicatie daarover mee kunnen maken, *Excavations at Dorestad 4. The Settlement on the River Bank Area*, waarvan hij één van de schrijvers was.

Naast de archeologie hadden hofjes zijn grote interesse, zeker nadat hij in 1998 werd hij benoemd tot regent van het enige Amersfoortse hofje De Armen de Poth. Met veel enthousiasme stortte hij zich in de geschiedenis en het leven van 'zijn' hofje. Zijn belangstelling voor de hofjes strekte zich ook uit buiten Amersfoort en buiten Nederland.

In 2001 werd hij gevraagd zitting te nemen in het bestuur van het LHB, waar hij al spoedig toetrad tot de redactie van de Hofjeskrant. Zijn interesse in het verleden en grote deskundigheid maar bovenal zijn enthousiasme en gevoel voor humor bleken een welkome

versterking en verrijking van het bestuur.

Pim bracht niet alleen alle hofjes, die lid waren van het beraad, onder in een hanteerbaar computersysteem, ook stelde hij lijsten op van hofjes die nog geen lid waren en van hofjes waarvan het niet duidelijk is of het wel hofjes zijn of waren. Hij was nog bezig een lijst samen te stellen van verdwenen hofjes. Ook buiten Nederland hadden hofjes zijn belangstelling, zoals de hofjes die hij in 2005 ontdekte in Lübeck. Tijdens zijn tweede reis naar die stad, afgelopen juli, heeft hij die hofjes nog eens nauwkeurig bekeken en daarvan verslag gedaan. Hij had een belangrijk aandeel in de totstandkoming van de Hofjesreeks en was lid van de redactiecommissie daarvan.

Tegelijk met medebestuur- en redactielid Maarten Poldermans deelde hij in het voorjaar van 2015 de voorzitter mede dat zij eind 2015 wilden stoppen met hun bestuurswerk om zich bezig te gaan houden met voor het LHB opsporen van, en zich verdiepen in de geschiedenis van, nog onbekende hofjes. Eind augustus bekeken zij nog, ter voorbereiding op de Najaarsbijeenkomst, samen met directeur Jos Praat, het Papaverhof in Den Haag.

Na dat bezoek ging het met de gezondheid van Pim helaas snel achteruit, en hebben we veel te snel afscheid van hem moeten nemen.

*Daan van den Briel en
Maarten Poldermans*

IN MEMORIAM

RIKE RUITER

24 juli 1924 - 18 januari 2016

Op 18 januari 2016 is, op 91-jarige leeftijd overleden, Rike Elsken Ruiter, de 'moeder van het Landelijk Hofjesberaad'.

Tientallen jaren heeft de uit de medische wereld afkomstige Rike zich belangeloos ingezet voor maatschappelijke doelstellingen en besturen in Haarlem: toneel, muziek, beeldende kunst, de Volksuniversiteit, de Welstandscommissie, D66, het Curatorium van het voortgezet onderwijs, het regionaal patiëntenplatform en last but not least de hofjes. Voor haar inzet werd ze op 28 april 2000

benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau - overigens accepteerde ze een lintje pas na het wijzigen van de procedure in meer democratische zin. Rike was integer en wars van kwaadsprekerij en bezat een groot moreel gezag. Zij was een geliefde, wijze vrouw. Bijnamen als 'La grande dame' en 'La Ruiter' zeggen genoeg.

De Haarlemse hofjes hadden haar warme belangstelling. Zij was niet alleen 25 jaar lang voorzitter van het regentencollege van het Hofje van Heijthuisen maar ook leidde zij gedurende tien jaar de Stichting Haarlemse Hofjes. Onder haar bezielende voorzitterschap lukte het dat alle Haarlemse hofjes in 1991 gerestaureerd waren.

Dit succes richtte haar blik op de hofjes buiten Haarlem, en ze zocht naar gelijkgestemden in Leiden en Amsterdam. In Leiden vond ze geen medestanders, maar wel in Amsterdam. De handen werden ineens geslagen, er werd een bestuur gevormd en op 4 juni 1997 werd de akte van oprichting verleden waar-

door het Landelijk Hofjesberaad een feit was. De succesvolle groei van het LHB is u bekend.

In het najaar van 2002 heeft zij haar bestuursfunctie in het Landelijk Hofjesberaad neergelegd en als blijk van waardering voor haar grote inzet ontving zij als eerste op 14 april 2007 het, in schaal 1:2, handgevoemd Rijnformaat baksteentje, symbool voor de 17de-eeuwse hofjeswoninkjes.

Haar belangstelling voor de hofjes bleef. Menig eeuwfeest van een Haarlems hofje woonde zij bij. Zo luisterde zij op 23 november 2014, inmiddels 90 jaar oud, enthousiast het feest ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de Stichting Haarlemse Hofjes op.

De hofwereld is haar dank, veel dank verschuldigd.

*Daan van den Briel en
Maarten Poldermans*

KERSTZANG IN DE RUSTHOF

Voor de zesde achtereenvolgende keer werd op 17 december in de hofstuin van de Stichting Rusthof te Den Haag de Kerstzang georganiseerd. Veel bewo-

ners, buurtgenoten en andere belangstellenden kwamen op deze bijna warme decemberavond, onder het genot van glühwein, luisteren naar de prachti-

ge kerstliederen van het Jacobskoor, dat bestaat uit vrienden, verpleegkundigen en vrijwilligers van het Jacobshospice te Den Haag.

NAJAARSBIJEENKOMST

Op 15 november 2015 was de Najaarsbijeenkomst van het LHB te gast bij een nieuw lid, het Papaverhof te Den Haag, oftewel de Coöperatieve Woningbouwvereniging Tuinstadwijk Daal en Berg die het Papaverhof uitbaat. Namens het Papaverhof werd het LHB welkom geheten door Jos Praat, voorzitter van Daal en Berg, die tegelijkertijd zijn 'hofje' en de woningbouwvereniging voorstelde aan de aanwezigen.

Tijdens de huishoudelijke vergadering kwam onder andere aan de orde dat de website van het LHB is vernieuwd, dat met het aftreden van twee bestuurders het bestuur van zeven op vijf bestuursleden zal worden gebracht en dat het LHB een ANBI-status heeft aangevraagd. Voorzitter Huib van Eesteren deed ook verslag van het publiciteits-offensief en de lobby bij leden van de Tweede Kamer met betrekking tot de verhuurderheffing. Hij kon meedelen dat op dit moment de wet wordt geëvalueerd. Onderdeel daarvan is een enquête die binnenkort van start gaat door middel van een steekproef onder alle 'niet-corporatie verhuurders' in de sociale huursector. De voorzitter vroeg dan ook of hofjes die worden gevraagd

deel te nemen aan de enquête het bestuur van het LHB daarvan in kennis willen stellen. De Tweede Kamer heeft opdracht gegeven de positie van hofjes uitdrukkelijk te betrekken in de evaluatie, zodat de lobby tot dusver succesvol is geweest.

Na het huishoudelijke deel van de bijeenkomst gaf Marcel Theunissen een lezing over de Nieuwe Haagse School en het door architecten uit deze school gebouwde Papaverhof. De

voorzitter bedankte de gastheer van de Najaarsbijeenkomst met een LHB-'baksteentje' waarna de dag uiteraard met een wandeling en borrel werd afgesloten.

Een volledig verslag van de Najaarsbijeenkomst is de leden inmiddels toegestuurd. Meer foto's van de bijeenkomst vindt u op www.hofjesberaad.nl.

Erik Oosterbaan

HUISMEESTERSDAG 2015

De Huismeestersdag, georganiseerd door bestuursleden Hanneke Baars en Els Elzenga, vond dit jaar plaats op 15 oktober 2015 in Rotterdam, op uitnodiging van het regentencollege en het beheerdersechtpaar Cok en Joke Zuidmeer van Kuyl's Fundatie. In de stijlkamers van het hoofdgebouw werden zo'n 25 huismeesters, vertegenwoordigers van 17 hofjes, ontvangen door LHB-voorzitter Huib van Eesteren en Bob de Kuyper, regent-voorzitter van Kuyl's Fundatie. Na het welkomstwoord van de LHB-voorzitter vertelde De Kuyper over de geschiedenis van het hofje, dat eens in het centrum van Rotterdam stond.

De geschiedenis van Kuyl's Fundatie begon in 1814 toen het werd gesticht volgens testament van de kinderloos gestorven Anthonetta Kuyl (1736-1813). Zij had het niet zo op overheids-toezicht en wilde daarom particulier toezicht waartoe zij invloedrijke personen aanzocht. Deze 'beschermeren' die ook toezicht op de regenten moesten houden, zijn bij naam of als portret alom in het hoofdgebouw van de Fundatie te vinden. Sinds 1910 wordt de functie van beschermheer vervuld door de president en oudste vicepresident van de Hoge Raad.

Kuyl's Fundatie staat nog niet zo lang op de huidige plek. Het hof stond tot begin jaren zeventig aan de Schiekade in Rotterdam. Daarna vond de verhuizing plaats waarbij het hoofdgebouw steen voor steen zorgvuldig werd afgebroken om weer aan de 's-Gravenweg

in Kralingen te worden opgebouwd. In 1972 werd het hofje feestelijk heropend. De huisjes zijn nieuw gebouwd en worden bewoond door zestien alleenstaande dames met bescheiden financiën, inwoners geheten. Alle aanwezigen kregen van de voorzitter van het regentencollege een exemplaar van het jubileumboek 'Vrij wonen met zakgeld toe!'. Kuyl's Fundatie 1814-2014 mee, zodat ze de geschiedenis op hun gemak kunnen nalezen.

Na deze historische inleiding werd ingegaan op de actuele vraag of er zorg moet worden verleend in de hofjes, met hun snel vergrijzende bewonersbestand. In Kuyl's Fundatie is het bijvoorbeeld, zoals in veel hofjes, nu regel dat men in het hofje kan blijven totdat men niet meer zelfstandig kan wonen. Om hierover beter te kunnen

praten waren twee sprekers uitgenodigd van de thuiszorgorganisatie Aafje (www.aafje.nl), klantenadviseur Janny van Wageningen-van der Veer en wijkteamcoördinator Louisa Lambillion, namens Aafje werkzaam in Kralingen, die de aanwezigen vertelden over de praktijk van zorg aan huis. Als dank ontvingen beide dames van de LHB-voorzitter de eerste twee boekjes van de Hofjesreeks. Joke en Cok werden met een bos bloemen en een fles wijn bedankt voor de organisatie van de dag. De dag werd afgesloten met een rondgang langs de hofjeswoningen, alhoewel de regen alleen de dapperen naar buiten deed gaan, en een geanimeerde borrel. Dat veelvuldig 'Tot volgend jaar!' werd geroepen deed de organiserende bestuursleden veel genoegen.

Els Elzenga

NIEUW LID

MIERENNESTHOFJE

Stichting Diogenes Leiden (www.diogenes-leiden.nl) is eigenaar van het vijf woningen tellende en opvallend genaamde Mierennesthofje in Leiden, gelegen aan de Hooglandse Kerkgracht 38. Om die reden is de stichting in 2015 lid geworden van het LHB.

De stichting is opgericht in 1973 om bij te dragen aan het herstel van de in die tijd erg vervallen Leidse binnenstad. Ze werd genoemd naar de Griekse wijsgeer Diogenes van Sinope, die volgens de overlevering in een ton woonde, vandaar dat in het logo van de stichting een ton wordt afgebeeld. Men kocht verkrotte monumentale panden, restaureerde ze en maakte ze bewoonbaar. Inmiddels heeft de stichting dertig gerestaureerde woningen in haar bezit, variërend van hofjeswoningen en tweekamerappartementen tot volledige woonhuizen, verhuurd aan particulieren, en de Latijnse School aan de Lokhorststraat, die wordt verhuurd als kantoorpand.

Het Mierennesthofje werd gesticht in de 18de eeuw, maar heeft een veel

oudere geschiedenis. In 1386 werd op deze plek het Sint Pancrasbegijnhof gesticht, dat vermoedelijk groter was dan

het huidige Mierennesthofje: op een bepaald moment woonden er twaalf tot dertien begijnen, in zeven huisjes. In de 16de eeuw werden de katholieke kerkelijke goederen onteigend door de Staten van Holland en werd het hofje toevertrouwd aan de kerkmeesters van de drie toenmalige protestantse hoofdkerken, die de huisjes verhuurden aan particulieren. Het hofje was in de jaren daarna als gevolg van de toenmalige woningnood overbevolkt, en dat zal de verklaring zijn voor de naam Ruypenest (rupsennest) of Mierennest, waarmee het vaak werd aangeduid.

In de 18de eeuw verkochten de kerkmeesters het Ruypenest en op 8 mei 1732 werd het gekocht door een van de rijkste inwoners van de stad: Diderik des Heiligen Roomsens Rijksbaron van Leyden (1695-1764), burgemeester en burggraaf van Leiden, heer van Vlaardingen en een heel complex aan heerlijkheden op de Zuidhollandse Eilanden. Deze rijke en machtige man met adellijke pretenties en sterallure

had blijkbaar een zwak voor hofjes: door erfenis was hij regent van het Arend Maertenshof te Dordrecht en zelf stichtte hij in 1757 het Van Leydenhofje in Vlaardingen.

Zijn eerste hofje was echter het Mierennesthofje. Op 23 december 1737 legde hij regels vast voor de bewoning van het hofje en bepaalde hij dat de bewoners gratis mochten wonen en jaarlijks bijdragen in het levensonderhoud zouden krijgen. In 1760 bepaalde hij in zijn testament dat het hofje na zijn overlijden moest worden bestuurd door een college van regenten, dat moest worden samenge-

steld uit een aantal van zijn nakomelingen. Het hofje, voortaan doorgaans Mierennesthofje genoemd, werd ruim twee eeuwen bestuurd door regenten die bijna allemaal nakomelingen van Van Leyden en bijna allemaal van adel waren. Meestal was er maar één behorende regent die een of twee anderen aanwees om hem later op te volgen. Het feitelijke beheer werd overgelaten aan een medewerker in Leiden.

In de 20ste eeuw was het hofje noodlijdend en door gebrekkig onderhoud werden de huisjes steeds bouwvalliger. Toen de regenten te weinig geld in kas bleken te hebben voor een aantal

noodzakelijke reparaties, kocht de stad het hofje in 1967 voor 4000 gulden van de twee laatste regenten, baron van Nagell en baron Schimmelpenninck van der Oye, waarmee aan het hofjesbestuur een einde kwam. De gemeente liet de ergste gebreken verhelpen, maar het kwam nog niet tot een echte restauratie. Daartoe verkocht de gemeente in 1977 het Mierennesthofje aan de Stichting Diogenes Leiden. Het hofje werd in 1980-1981 volledig gerestaureerd onder leiding van architect Taco Mulder, waardoor het nu vijf kleine maar aantrekkelijke huurwoningen bevat op een rustig punt midden in de stad.

NIEUW LID

HET BEHOUDEN HUIS

Hoewel geen hofjeseigenaar, is onlangs de Landelijke Federatie Het Behouden Huis (kortweg LFHBH) lid geworden van het LHB vanwege de vele raakvlakken tussen beide organisaties.

De Landelijke Federatie Het Behouden Huis (zie ook www.federatiebehouden-huis.nl) is opgericht op 7 december 1974 en heeft zich als doel gesteld het behoud te bevorderen van beeldbepalende gebouwen, die geplaatst zijn of worden op de Rijks-, Provinciale- of Gemeentelijke monumentenlijst, en gebouwen in een beschermde stads- of dorpsgezicht. Het is een overkoepelende belangenbehartigingsvereniging en overlegorgaan waarbij al meer dan veertig actieve Stadsherstelorganisaties en andere organisaties op het gebied van monumentenbehoud zijn aange-

Kennisuitwisseling op 30 april 2015 in de Lutherse kerk te Den Bosch.

sloten. Deze organisaties zetten zich op landelijk, regionaal of lokaal niveau in voor de restauratie, herbesteding en het behoud van monumenten. Sinds kort heeft ook het LHB zich bij de LFHBH aangesloten.

De Federatie behartigt de belangen van de bij haar aangesloten leden als gesprekspartner bij diverse overheidsinstanties. Als serieuze gesprekspartner is de Federatie in gesprek over bijvoorbeeld de BRIM-subsidie, de modernisering van de Monumentenzorg, de compensatie voor het wegvallen van de vrijstelling vennootschapsbelasting in 2008 voor stadsherstellingsinstellingen, de verhuurderheffing en energielabels.

Een andere belangrijke taak van de Federatie is het aanmoedigen van de contacten van leden onderling om ervaringen te delen. Leden ontmoeten elkaar regelmatig op bijeenkomsten en er wordt uitleg gegeven over projecten en actuele ontwikkelingen in de sector. Om die reden wordt regelmatig een vergadering of studiedag georganiseerd. Leden ontvangen digitale nieuwsberichten en de ondersteuning van www.erfgoedstem.nl.

Lid worden van de Landelijke Federatie Het Behouden Huis is kiezen voor een actief lidmaatschap waarin elke organisatie mee doet, de leden elkaar steunen en informeren, kortom, een organisatie die goed past bij het LHB.

Silvia Heyl, bestuurslid LFHBH, spreekt de aanwezigen toe tijdens de viering van het veertigjarig bestaan in Zutphen op 12 april 2014.

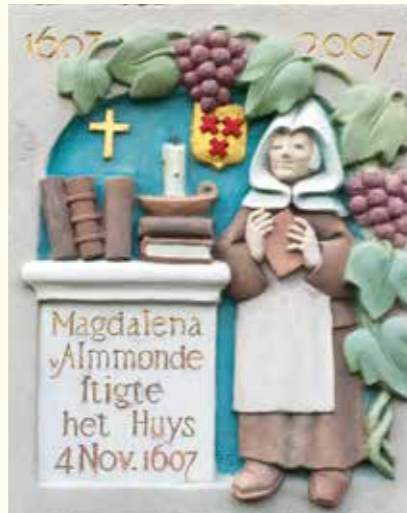
NIEUW LID

HOFJE VAN ALMONDE, DELFT

Het Delftse Hofje van Almonde, gelegen op het adres Bagijnhof 10-22, is in december 2015 als honderdste hofjeseigenaar tot het LHB toegetreden

Het is in 1607 gesticht door Magdalena van Almonde, de jongste dochter van een vooraanstaande edelman, eigenaar van het kasteel Altena ten noordwesten van Delft. Toen dat in 1572 moest worden afgebroken om het de Spaanse troepen onmogelijk te maken het gebouw te gebruiken voor een beleg van Delft, trok de ongetroude Magdalena waarschijnlijk in een huis aan het Delftse Bagijnhof. Zij was zelf ook een 'geestelijke dochter' oftewel een begijn, en het Bagijnhof was als katholieke enclave in het sinds de reformatie protestants geworden Delft voor haar een ideale plek om te gaan wonen. Deze vrome vrouw moet een uitstekende opvoeding hebben genoten want bij haar dood liet ze een omvangrijke bibliotheek met Latijnse werken na.

Ze overleed kinderloos op 4 november 1607 en had in haar testament bepaald dat in haar huis een hofje moest worden gevestigd, 'ter huisvesting van maagden en dienstmaagden die klein van vermogen zijn, zich nederig gedragen en de huwelijks staat niet begeren', een verkapt erkenning dat het hofje feitelijk bedoeld was als voortzetting van het opgeheven begijnhof en dat de inwonsters nog altijd vrome katholieke vrouwen waren. Het bestuur kwam in handen van regentessen en regenten, steeds familieleden van Magdalena. De Almonde's waren al in 1609 uitgestorven, maar via haar nichtje vererfde het regentschap op het katholieke geslacht Van der Goes, die op hun beurt via de Leidse familie Tiarck in de 18de eeuw

werden opgevolgd door de Belgische graven d'Oultremont. Die woonden ver weg en benoemden een administrateur uit Delftse vooraanstaande katholieke kringen.

In 1855 werd het oude huis afgebroken en vervangen door het nog steeds bestaande rijtje kleine huisjes, met een voorterrein dat met een muur van de straat is afgescheiden. Daarmee werd het ook in zijn verschijningsvorm een klassiek hofje, dat nu zeven woningen bevat. In 1870 werd ten behoeve van bestuur en administratie de nu nog steeds

bestaande Stichting d'Oultremont opgericht, waartoe de administrateur ook een raad van drie leden naast zich kreeg. In 1984 werd het bestuur omgevormd en bestaat het sindsdien uit vier bestuursleden, die nog allen van katholieke huize zijn. De graven zitten zelf niet meer in het bestuur maar krijgen als beschermheer elk jaar een jaarverslag opgestuurd.

Het hofje werd in 1990 gerestaureerd en aan de moderne wooneisen aangepast. Er wonen geen oudere dames meer maar jongeren die een betaalbare huur wordt berekend. In 2007 heeft de Stichting d'Oultremont ter gelegenheid van het vierhonderdjarig bestaan in de voorgevel van de huisjes een gevelsteen laten aanbrengen. Bovendien werden aan weerszijden van het toegangspoortje twee kleine gevelstenen aangebracht met de wapenschilden van de families Van der Goes en d'Oultremont. De gevelstenen werden ontworpen en vervaardigd door de Monnickendamse beeldhouwer Herman van Elteren. De gevelsteen werd datzelfde jaar genomineerd voor de Le Comteprijs, ter verfraaiing van het Delftse stadsbeeld.

Henk Looijesteijn

HOFJESNIEUWS

HOFJES OP DE NIEUWE WEBSITE

Het zal u mogelijk al zijn opgevallen dat de website van het Landelijk Hofjesberaad een volledige facelift heeft ondergaan. Onder het hoofdstuk Hofjes zijn de hofjes van de deelnemers per gemeente ingedeeld. Voor zover u dat nog niet gedaan heeft, wordt u verzocht de teksten en foto's indien nodig te updaten. U kunt de aangepaste tekst en eventuele nieuwe foto's mailen naar Joke Slootheer (info@hofjesberaad.nl).

SINT MAARTENSHUIZEN JARIG

Op zaterdag 31 oktober 2015 vierde het Hofje Sint Maartenshuizen aan de Grote Looierstraat 27 (Maastricht: Kevinsje Sint Maartenshuizen oppe Luurestroat) te Maastricht zijn driehonderdste verjaardag. Namens het bestuur van het LHB was Els Elzenga-Duynstee aanwezig bij het jubileum, waar voorzitter Clemens Regout vertelde over de geschiedenis van het hofje.

Het werd gesticht volgens het testament van Martinus Frencken, kanunnik van het Sint Servaaskapittel, die bepaalde dat zijn zusters Anna en

Els Elzenga overhandigt een LHBsteentje aan voorzitter Clemens Regout.

Hélène een hofje dienden te bouwen ter huisvesting van dertien onbemiddelde, bejaarde en katholieke vrouwen uit de gehele stad. Het waren vooral de inspanningen van zijn zuster Hélène en stadsbouwmeester Gillis van Doyen die ervoor zorgden dat het hofje in 1715 door de eerste bewoners kon worden betrokken.

Het hofje droeg anders dan elders gebruikelijk niet de naam van de stichter maar werd opgedragen aan de patroonheilige van de stichter, de bekende Sint Maarten. Het wordt bestuurd door zogeheten provisors, en tot op de dag van vandaag maken nazaten van Martinus Frencken deel uit van het bestuur van het Hofje Sint Maartenshuizen. Het bestaat nog altijd uit dertien woningen die tegenwoordig gemengd worden bewoond.

Ter gelegenheid van het eeuwfeest werd in de tuin van het hofje een sculptuur onthuld van de beeldhouwster Monica Elias-van Panthaleon van Eck, voorstellende twee hofjesbewoners met kalbas (Maastrichts voor handtas) volop in gesprek. De bewoners zwaaiden het bestuur veel lof toe voor de niet aflatende zorg voor de bewoners en het hofje, dat nog onlangs van een nieuw dak was voorzien. Namens het LHB feliciteerde Els Elzenga-Duijnstee de jarige stichting en werd er een LHB-baksteentje met oorkonde overhandigd.

Tijdens de zondagse Allerheiligenmis in de Basiliek van Onze Lieve Vrouw werd bij de voorbeden ook nog stil gestaan bij het driehonderdjarig bestaan van het Hofje St. Maartenshuizen.

AFTREDEN EN ONDERSCHIEDING COR HOEKEMA

Oud-LHB-penningmeester Cor Hoekema nam op 20 januari 2016 na veertig jaar regent- en penningmeesterschap afscheid van zijn hofje, het Sint Pietershof te Hoorn. Bij die gelegenheid reikte locoburgemeester Judith de Jong namens de Koning de benoeming tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau uit. Hoekema werd geridderd vanwege zijn vrijwillige verdiensten voor het Sint Pietershof, de Stichting Landelijk Hofjesberaad, Intermaris en de Stichting Jachthaven Hoorn.

Cor Hoekema trad in 1976 aan als regent van het Sint Pietershof en heeft al die tijd de financiën beheerd. Dat was geen sinecure, want bij zijn aantreden had het Sint Pietershof een schuld van circa 2 miljoen gulden. Mede dankzij Hoekema's inzet kent het Sint Pietershof nu nagenoeg geen schulden meer en is er sprake van een positief vermogen.

Zijn financiële gaven wendde hij tussen 1980 en 2007 ook aan als penningmeester en later commissaris van Woningcorporatie Intermaris en haar

rechtsvoorgangers. Met zijn inzet heeft hij bijgedragen aan een financieel gezonde woningcorporatie.

Vanaf de oprichting van het LHB maakte Cor Hoekema deel uit van het bestuur van als penningmeester, een functie die hij zestien jaar lang bekleedde tot zijn aftreden in 2013. Hij was een strenge penningmeester en dat leverde al snel resultaat op: binnen een jaar na zijn aantreden wist hij de

inkomsten en de uitgaven van de stichting al in evenwicht te brengen en te houden. Al jaren is er nu sprake van een financieel gezonde stichting.

Hoekema heeft nog niet alle functies opgegeven: zo blijft hij penningmeester van de Stichting Jachthaven Hoorn, waar hij sinds 1995 in het bestuur zit en er aan bij draagt dat de Grashaven voor ligplaatshouders en passanten een fijne haven blijft.

HOFJESREEKS DEEL DRIE

Op de Voorjaarsbijeenkomst zal ook deel drie van de Hofjesreeks worden gepresenteerd: *Bevorderaars van het goede. Een kleine bestuursgeschiedenis van het Nederlandse hofje*, geschreven door Henk Looijesteijn.

In deel drie staat de geschiedenis van het besturen van een hofje centraal en wordt antwoord gegeven op vragen als hoe hofjesbesturen werden vorm gegeven, wat voor mensen die bestuurders waren en hoe ze als bestuur te werk gingen, hoe zij met de bewoners omgingen en hoe zij hun hofje in stand hielden. Ook wordt ingegaan op wat er in de 20ste eeuw veranderde en wat er hetzelfde bleef en welke uitdagingen staan hofjesbestuurders te wachten staat in deze eeuw.

Net als in *Hofjes als paleizen* is ervoor gekozen deze bestuursgeschiedenis uit te werken aan de hand van een aan-

tal voorbeelden. Dit keer zijn dat de Alkmaarse proveniershuizen bestuurd door de familie Foreest als voorbeeld van een 'familiaal' hofjesbestuur, en het Poptagasthuis te Marsum en het Rozenhofje te Amsterdam als voorbeelden van een 'collegiaal' hofjesbestuur. Wat geldt voor deze hofjes, geldt echter ook voor het Nederlandse hofje in het algemeen.

Net als de eerdere delen in de Hofjesreeks is ook dit deel rijk geïllustreerd in kleur met portretten van regenten en stichters en foto's van de behandelde hofjes.

Boekinformatie

Bevorderaars van het goede. Een kleine bestuursgeschiedenis van het Nederlandse hofje, Uitgeverij van Stockum, ISBN 978 90 70095 16 1. Gebonden, 112 bladzijden. Het boek kan worden besteld bij het secretariaat (info@hofjesbe-

raad.nl) of bij de uitgever (www.uitgeverijvanstockum.nl). De winkelprijs is 19,50, voor deelnemers van het LHB is het € 15. Het is ook mogelijk de eerste drie delen van de Hofjesreeks tezamen te bestellen voor de speciale prijs van € 40. Deze actie geldt tot 1 juni.